Birinci Dünya Savaşı'nın Genel ve Özel Sebepleri, Bloklaşma, Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girişi ve Savaştığı Cepheler (İTA.8.2.1, İTA.8.2.2)

İTA.8.2.1. Birinci Dünya Savaşı'nın genel (sömürgecilik, milliyetçilik) ve özel sebeplerini, bloklaşmayı ve savaşın başlamasını açıklar. · İTA.8.2.2. Osmanlı Devleti'nin savaşa girme amaçlarını ve Taarruz, Savunma ile Yardım cephelerindeki mücadelesini analiz eder.

HATIRLAYALIM

- Savaşın genel sebepleri: Sanayi İnkılabı'nın doğurduğu ham madde/pazar rekabeti (sömürgecilik), Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik akımı ve silahlanma yarışıdır.
- Özel sebepler: Almanya-Fransa arasındaki kömür zengini Alsas-Loren sorunu, Rusya'nın Panslavizm ve sıcak denizlere inme politikası; kıvılcım ise Saraybosna Suikastı'dır (1914).
- İttifak Bloku (Almanya, Avusturya-Macaristan, Osmanlı, Bulgaristan) ile İtilaf Bloku (İngiltere, Fransa, Rusya, sonradan taraf değiştiren İtalya ve ABD) savaşmıştır.
- Osmanlı cepheleri (K harfi kuralı): Taarruz (Kafkas, Kanal), Savunma (Çanakkale, Irak/Kut'ül Amâre, Hicaz-Yemen, Suriye-Filistin) ve Müttefiklere Yardım («YA» eki: Galiçya, Makedonya, Romanya).

1 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki sebep şemasında Birinci Dünya Savaşı'na yol açan genel ve özel gelişmeler ayrılmıştır. Şemaya göre aşağıdakilerden hangisi tüm dünyayı etkileyen genel sebeplerden biridir?

A) Sanayi İnkılabı sonucunda büyük devletler arasında başlayan ham madde, pazar ve sömürgecilik yarışı

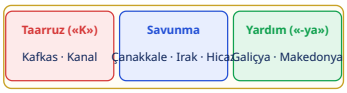
B) Sedan Savaşı sonrasında el değiştiren Alsas-Loren sınır eyaletinin Paris ile Berlin arasında uyuşmazlık yaratması

C) Çarlık Rusya'nın Balkanlardaki Slav topluluklarını kendi çatısı altında birleştirme (Panslavizm) politikası

D) Avusturya-Macaristan veliahdının 28 Haziran 1914'te Saraybosna'da bir Sırp milliyetçisi tarafından vurulması

2 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki Osmanlı cepheleri panosunu inceleyerek her cephenin niteliğini (Taarruz / Savunma / Yardım) ve öne çıkan tarihsel özelliğini tablodaki boşluklara yazınız. İlk satır örnektir.

Cephe Adı	Cephenin Niteliği (Grubu)	Önemli Komutan / Gelişme
Kafkas Cephesi	Taarruz cephesi	Sarıkamış Harekâtı; Muş ve Bitlis'in kurtarılması
Çanakkale Cephesi	**Savunma cephesi**	Conkbayırı zaferi; Rusya'ya yardımın önlenmesi
Irak (Basra) Cephesi	Savunma cephesi	**Halil Paşa'nın Kut'ül Amâre zaferi**
Galiçya ve Makedonya	**Yardım cephesi**	Sınır dışında müttefiklere destek verilmesi

3 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki tarihsel kavram ve olayları sağ sütundaki doğru açıklamalarıyla eşleştiriniz.

c 1. Goben ve Breslav	a) Savaştan çekilen Rusya'nın Kars, Ardahan ve Batum'u geri verdiği antlaşma
b 2. Kanal Cephesi	b) Mısır'ı geri almak ve İngiltere'nin sömürge yolunu kesmek için açılan cephe
d 3. Fahreddin Paşa	c) Osmanlı'ya sığınıp Yavuz ve Midilli adıyla Rus limanlarını bombalayan gemiler
a 4. Brest-Litovsk	d) Hicaz-Yemen Cephesi'nde Medine'yi kahramanca savunan «Çöl Kaplanı»

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki stratejik amaçlar tablosunda Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni kendi yanında savaşa çekme nedenleri verilmiştir. Tabloya göre aşağıdakilerden hangisi Almanya'nın dinî açıdan beklentisini gösterir?

A) Halifenin cihat gücünden yararlanıp İngiliz sömürgelerindeki Müslümanları harekete geçirmek

B) Boğazları tutarak Çarlık Rusya'ya müttefik yardımını engellemek

C) Yeni cepheler açıp Avrupa'daki kendi askeri yükünü hafifletmek

D) Orta Doğu'daki zengin petrol yataklarını denetim altına almak

5 KISA CEVAP

Görseldeki Çanakkale Zaferi sonuç kartında bu cephenin Türkiye ve dünya tarihi açısından etkileri özetlenmiştir. Çanakkale Zaferi'nin Çarlık Rusya ve Birinci Dünya Savaşı'nın süresi üzerindeki etkisini yazınız.

Rusya'ya yardım gitmeyince savaştan çekilmiş, dünya savaşının süresi en az iki yıl uzamıştır.

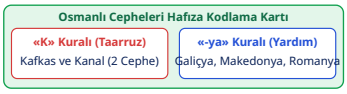
6 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı cepheleriyle ilgili ifadelerden doğru olanların D, yanlış olanların Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
Savaş öncesinde Üçlü İttifak grubunda yer alan İtalya, kendisine Batı Anadolu toprakları vaat edilince İtilaf bloğuna geçmiştir.	☑	☐
Osmanlı Devleti savaşa girince kapitülasyonları tek taraflı kaldırmış ve dış borç ödemelerini durdurmuştur.	☑	☐
Kafkas ve Kanal cepheleri, Osmanlı ordusunun sadece savunma yaptığı cephelerdir.	☐	☑
Mustafa Kemal; Birinci Dünya Savaşı'nda sırasıyla Çanakkale, Kafkas ve Suriye-Filistin cephelerinde görev yapmıştır.	☑	☐
Çanakkale Zaferi sonrasında Bulgaristan, İtilaf Devletleri yanında savaşa girerek Osmanlı-Almanya kara bağlantısını kesmiştir.	☐	☑

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki cephe kodlama kartında Osmanlı Devleti'nin savaştığı cepheler üç gruba ayrılmıştır. Hangi seçenekteki cephe yanlış gruba yerleştirilmiştir?

(A) Taarruz Cephesi: Kafkas Cephesi («K» harfiyle başlayan saldırı cephemizdir)

(B) Savunma Cephesi: Çanakkale Cephesi (Boğazları korumak için açılan savunma cephemizdir)

(C) Yardım Cephesi: Galiçya Cephesi (Sınırlarımız dışında müttefiklerimize destek cephesidir)

(D) Taarruz Cephesi: Suriye-Filistin Cephesi (Yıldırım Orduları Grup Komutanlığının savunma yaptığı cephedir)

8 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen tarihsel kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle orduların savaş yürüttüğü bölgeye verilen ortak adı bulunuz.

Mustafa Kemal'in Çanakkale'de «Ben size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum!» dediği tepe	C O N K B A Y I R I
Fahreddin Paşa'nın Hicaz-Yemen'de İngilizlere karşı son ana kadar savunduğu kutsal şehir	M E D İ N E
Çarlık Rusya'nın Balkanlardaki Slav topluluklarını kendi yönetiminde birleştirme siyaseti	P A N S L A V İ Z M
Kutsal emanetleri ve Mekke-Medine'yi korumak için savaşılan cephe: ___-Yemen	H İ C A Z
Kafkas Cephesi'nde Sarıkamış Harekâtı'nı başlatan Osmanlı Harbiye Nazırı: ___ Paşa	E N V E R

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

CEPHE

9 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki tarih şeridinde Mustafa Kemal'in 19. Tümen Komutanı olarak Çanakkale'de düşmanın çıkarma yapacağı noktayı önceden sezerek birliklerini Conkbayırı'na yönlendirmesi verilmiştir. Bu durum Mustafa Kemal'in hangi kişilik özelliğini doğrudan kanıtlar?

(A) İleri görüşlülüğünü (öngörüsünü) ve üstün askerî dehasını

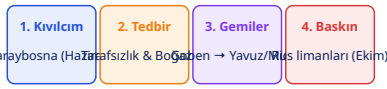
(B) Çok partili siyasi hayata geçiş için parti kurma çalışmalarını

(C) Yalnızca diplomatik antlaşmalarla masa başında görev aldığını

(D) Eğitim ve harf inkılabı alanında yürüttüğü kültürel çalışmaları

10 SIRALAMA

Görseldeki «Osmanlı Devleti'nin Savaşa Giriş Süreci» şemasına göre 1914 yılında yaşanan gelişmeleri 1'den 4'e kadar kronolojik olarak sıralayınız.

2 Osmanlı Devleti'nin tarafsızlığını ilan edip seferberlik başlatması

1 Avusturya veliahdının öldürülmesiyle dünya savaşının başlaması

3 Goben ve Breslav gemilerinin sığınıp Yavuz ve Midilli adını alması

4 Bu gemilerin Rus limanlarını bombalamasıyla fiilen savaşa girilmesi

11 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

milliyetçilik | Kafkas | Kut'ül Amâre | Kanal | Nusret

1. Çanakkale'de döşediği mayınlarla İtilaf donanmasına ağır kayıp verdiren gemimiz **Nusret** Mayın Gemisi'dir.
2. Irak Cephesi'nde İngiliz ordusunu kuşatarak General Townshend'i esir aldığımız zafer **Kut'ül Amâre** Zaferi'dir.
3. Fransız İhtilali'nin yaydığı **milliyetçilik** akımı, Osmanlı ve Avusturya-Macaristan gibi çok uluslu devletleri sarsmıştır.
4. Mustafa Kemal, Muş ve Bitlis'i Rus işgalinden kurtardığı **Kafkas** Cephesi'nde generalliğe yükselmiştir.

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki Hicaz-Yemen ve Kanal cepheleri kartında, bazı Arap kabilelerinin İngilizlerin bağımsızlık vaatleriyle Osmanlı ordusuna karşı ayaklandığı belirtilmiştir. Bu durum hangi fikir akımının geçerliliğini yitirdiğini kanıtlar? Açıklayınız.

Arapların İngilizlerle iş birliği yapması İslamcılık (Ümmetçilik) akımının etkisini kaybettiğini gösterir.